

Anna B. Kowalska

Ze studiów nad wczesnośredniowiecznym Pomorzem, red. Witold Świątosławski,
„Acta Archaeologica Lodziensia” 58, Łódź 2012, 192 s.
ISSN 0065-0986

Ostatnio wydany tom „Acta Archaeologica Lodziensia” w całości został poświęcony omówieniu bieżącej problematyki badań nad dziejami i kulturą wczesnośredniowiecznego Pomorza z perspektywy badaczy łódzkich ośrodków naukowych. Czasopismo zawiera pięć artykułów. Pierwszy dotyczy średniowiecznych militariów odkrytych w Gdańsku. Analizie poddano 108 zabytków – elementów uzbrojenia oraz oporządzenia jeździeckiego i rzędu końskiego, w tym trzewiki pochwy miecza, pochwy kordy, puginały, noże bojowe i związane z nimi pochewki, podkowy i wędzidła. Wszystkie analizowane przedmioty zostały przedstawione w katalogu zawierającym oprócz szczegółowej charakterystyki także kontekst znalezienia oraz literaturę. Kryteria podziału typologicznego grotów broni miotającej przedstawiono w ujęciu tabelarycznym.

W drugiej pracy został omówiony problem lokalizacji cmentarzysk wczesnośredniowiecznych na terenie Pomorza Zachodniego. Przedstawiono lokalizację cmentarzysk słowiańskich, cmentarzyska pozakościelne i przykościelne oraz przyklasztorne. Następny artykuł dotyczy grodów Wysoczyzny Żarnowieckiej, które ukazano na tle przeobrażeń historycznych Pomorza Gdańskiego. Autor omawia problem osadnictwa na Pomorzu w VIII–X wieku, w czasach piastowskich oraz w okresie panowania rodzimej dynastii Sobiesławiców, do czasów panowania krzyżackiego. Obszerna część katalogowa zawiera opisy sytuacji geomorfologicznej, położenie i opis każdego grodu, historię i zakres badań terenowych, źródła historyczne oraz wykaz źródeł ruchomych znalezionych podczas badań terenowych i opis stanu obecnego.

Aspektom pozamilitarnych funkcji grodów na przykładzie obiektów pomorskich jest poświęcony następny artykuł. Omówiono w nim funkcje i podstawy gospodarcze rozwoju grodów, w tym wytwórczość rzemieślniczą i handel oraz funkcje administracyjno-polityczne tych wczesnośredniowiecznych ośrodków. Sporo miejsca poświęcono także dyskusji na temat polityczno-religijnej roli grodów, zabiegów magicznych związanych z ich wznoszeniem oraz miejsc obec-

ności *sacrum*. Wielowątkowość poruszanej problematyki prowadzi do wniosku, że badania nad grodami wczesnośredniowiecznymi wymagają ujęć interdyscyplinarnych, prowadzących do pełniejszego zrozumienia ich funkcji.

Ostatni tekst dotyczy grodziska w Sopocie, które zostało przedstawione w aspekcie rozważań nad problematyką rekonstrukcji dziedzictwa archeologicznego. Zdaniem autorki, powinny one spełniać kilka funkcji: objaśniającą, edukacyjną, wystawienniczą, turystyczną i integracyjną oraz badań eksperymentalnych.